

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

**Відокремлений структурний підрозділ «ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ»**

Кафедра економіки та менеджменту

**“ЗАТВЕРДЖУЮ”**

Директор ВСП «ІНО КНУБА»

О.А. Никитюк



2019 р.

*СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ*

**Соціологія**

(назва навчальної дисципліни)

галузь

знань

освітня

програма

спеціальність

28 «Публічне управління та адміністрування»

Публічне управління та адміністрування

281 «Публічне управління та адміністрування»


Київ – 2019 рік

Силабус навчальної дисципліни «Соціологія» для студентів ВСП «ІНО КНУБА» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», освітньої програми «Публічне управління та адміністрування», (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»), 2019. 14 с.

Розробник: Кубанов Руслан Анатолійович, кандидат педагогічних наук, доцент, професор Всесвітньої академії природознавства, професор Міждисциплінарної академії наук України, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти, член-кореспондент Української академії акмеології, член-кореспондент Академії будівництва України, доцент кафедри економіки та менеджменту Відокремленого структурного підрозділу «Інститут інноваційної освіти Київського національного університету будівництва і архітектури».

Силабус затверджено на засіданні кафедри економіки та менеджменту  
Протокол від "02" ..... 09 ..... 2019 року № 4

Завідувач кафедри економіки та менеджменту

\_\_\_\_\_ д.е.н., професор І. В. Новикова  
(підпис) 

" 02 " ..... 09 ..... 2019 року

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
		Цикл професійної підготовки Базова навчальна дисципліна
		<b>Рік підготовки:</b>
		3
		<b>Семестр</b>
		6
Загальна кількість годин – 150 год. (5 кредитів ЄКТС)	<i>Галузь знань:</i> 28 «Публічне управління та адміністрування». <i>Спеціальність:</i> 281 «Публічне управління та адміністрування» <i>Освітня програма:</i> Публічне управління та адміністрування	
	<i>Рівень вищої освіти:</i> Перший (бакалаврський)	<b>Лекції</b> 6 год.
		<b>Практичні, семінарські</b>
		4 год.
		<b>Лабораторні</b>
		-
		<b>Індивідуальне завдання</b>
		-
		<b>Самостійна робота</b>
		140 год.
		<b>Індивідуальна робота (контрольна робота) студентів під керівництвом викладача:</b>
		+
		<b>Вид контролю:</b>
		Залік

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Криза нашого суспільства, не в останню чергу, є наслідком надмірного відставання від світових стандартів у розвитку соціальної сфери, погано продуманої й організованої соціальної політики, соціологічної безграмотності. Усе це призводить до необхідності становлення нової парадигми соціології, розробки соціальних технологій, прогнозів удосконалення суспільства, особистості.

Об'єктом соціології є соціальна форма розвитку об'єктивної реальності у всіх її проявах. Під час соціологічного аналізу вивчаються суб'єкти трьох рівнів спільності: суспільство, соціальні групи, особистість. З цієї точки зору можна визначити структуру соціологічного знання: загальнотеоретична соціологія, соціологічні теорії середнього рівня, теорія й методика, техніка та організація емпіричних соціологічних досліджень.

Дисципліна «Соціологія» завершує вивчення всіх гуманітарних і соціально-економічних дисциплін, що дозволяє опиратися на вагомий запас знань з історії, філософії, економічних теорій, політології, і, таким чином, у повній мірі оволодіти теорією та методикою соціології.

*Мета:* формування системи знань про основні поняття соціології; усвідомлення сутності соціального життя та соціальної структури суспільства; набуття навичок аналізу соціальних явищ і процесів.

*Завдання:* опанування сутністю і змістом соціологічної науки, набуття навичок соціальної діяльності та поведінки.

*Предмет:* соціальні відносини і процеси в суспільстві.

У процесі вивчення курсу студенти повинні *знати:*

- предмет, структуру, функції, принципи, методи, основні категорії та закони соціології як науки;
- загальну характеристику суспільства як цілісної системи та її складових;
- структуру і зміст спеціальних соціологічних теорій;
- послідовність розробки програми соціологічного дослідження;
- основні методи збору, обробки, аналізу результатів соціологічного дослідження;
- шляхи реалізації результатів соціологічних досліджень і соціальних технологій у суспільній практиці;

*уміти:*

- пояснювати, оцінювати, узагальнювати знання про суспільство в контексті системного підходу з елементами структурно-функціонального аналізу;
- володіти основними соціологічними термінами, користуватися ними під час виступів на семінарах, в дискусіях, диспутах тощо;
- користуватися всіма доступними джерелами знань, самостійно добирати матеріал до реферату, відповіді, самостійної роботи;
- використовувати в роботі засоби масової комунікації, в тому числі комп'ютерні джерела інформації;
- використовувати на практиці результати соціологічних досліджень при діагностуванні причин соціальних конфліктів у сім'ї, колективі, на виробництві;
- сприяти розв'язанню міжособистісних і трудових конфліктів, виконуючи роль медіатора.

Курс спрямований на розвиток наступних *компетентностей* студентів:

1. Загальнокультурну і ціннісно-смыслову компетентність (розуміння морально-етичних аспектів соціологічного знання і практики; формування та розширення світогляду області соціологічного знання; здатність до розуміння сутності соціальних процесів та їх впливу на тенденції суспільного розвитку; розуміння культурно-історичних та регіональних особливостей функціонування соціальних інститутів, що склалися в Україні та за її межами; гуманістичний характер переконань, повага до людини; здатність діяти соціально

відповідально та свідомо). 2. Навчально-пізнавальну і інформаційну компетентність (формування у студента зацікавленості про стан та перспективи розвитку соціології; здатність аналізувати причини, динаміку соціальних процесів, прогнозувати їх розвиток; розвиток вмінь щодо самостійного пошуку, аналізу, структурування та відбору потрібної інформації з різних джерел; здатність використовувати практичні навички, спираючись на отримані знання; критичне ставлення до непрофесійного використання інформації, результатів досліджень). 3. Комунікативну компетентність (розвиток навичок презентації результатів власних теоретичних та/або практичних досліджень, вміння відстоювати власні думки та позиції, аргументувати їх, участі в групових дискусіях та обговореннях, у досліджуваній сфері; проявляти толерантність та повагу до думок опонента тощо). 4. Компетентність особистісного самовдосконалення (адекватне розуміння свого місця у соціальній структурі суспільства обізнаність у можливих шляхах особистого соціального розвитку як громадянина та представника різних соціальних груп, досвід визначення та прогнозування тенденцій соціального розвитку з метою більш ефективної адаптації особистості до нових умов; елементи фізичного, духовного й інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки; підтримка постійної жаги до самовдосконалення та самопізнання).

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Тема 1. Соціологія як наука, її предмет і методи**

Соціально-культурні та наукові передумови виникнення соціології як науки. Місце соціології в системі суспільствознавства. Об'єкт і предмет соціології. Категорії та закони соціології. Загальні, спеціальні й галузеві соціологічні теорії. Емпіричні соціологічні дослідження. Фундаментальні та прикладні дослідження. Основні функції соціології як науки: пояснювальна, описова, теоретично-методологічна, інструментальна, прогностична, управлінська, культурно-просвітницька тощо. Соціологія та проблема наукового управління суспільством. Методи соціології.

#### **Тема 2. Суспільство як соціальна система, його соціальна структура**

Поняття суспільства. Суспільство і природа. Головні ознаки суспільства та його структурні елементи. Еволюція уявлень про суспільство як соціальну систему. Поняття суспільного життя. Біологічні, географічні, демографічні, економічні, соціокультурні засади суспільного життя. Поняття соціальних та соціетальних систем. Історичні типи суспільства: традиційне, індустріальне, модерне суспільство. Глобальні процеси сучасного суспільного розвитку: урбанізація, економічна та політична модернізація, інформаційна революція, взаємодія та взаємовплив культур та ін. Модернізаційні, трансформаційні процеси в Україні. Поняття соціальної структури суспільства. Основні елементи соціальної структури: соціальні групи, соціальні інститути, соціальні організації, особистість. Поняття й типи соціальної мобільності.

#### **Тема 3. Соціальна стратифікація суспільства**

Соціальна стратифікація. Причини соціальної нерівності. Соціально-класові утворення та поляризація суспільства в Україні. Поняття соціальної групи, головні ознаки, типологія. Поняття групової ідентифікації та ідентичності. Види соціальних груп: соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні, соціально-територіальні. Соціальна еліта. Натовп, маси, публіка.

#### **Тема 4. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальні конфлікти**

Поняття соціальної взаємодії. Особливості соціальної взаємодії на макро- та мікрорівнях. Соціальні норми як регулятори соціальної взаємодії, їх інтегративна роль. Соціальні санкції. Девіантна поведінка, її причини. Соціальні відносини: поняття, механізми формування. Відносини влади, їх соціальна роль. Соціальні конфлікти: поняття, функції. Природа, етапи, типологія соціальних конфліктів та особливості їх формування. Вирішення та попередження соціальних конфліктів.

#### **Тема 5. Основні соціальні інститути та соціальний контроль**

Поняття соціального інституту. Роль соціальних інститутів у життєдіяльності суспільства. Типи соціальних інститутів. Умови успішного функціонування соціальних інститутів. Інституціональні елементи соціального контролю. Економічні інститути. Проблеми зайнятості населення та врегулювання конфліктів у сфері зайнятості. Політичні інститути. Функціонування політичної системи.

#### **Тема 6. Особистість у системі соціальних зв'язків**

Поняття особистості в соціології. Співвідношення понять людина, особистість, індивід, індивідуальність. Основні теоретичні концепції особистості. Типологія - особистості. Соціальний статус та соціальні ролі особистості. Співвідношення особистих та суспільних інтересів. Ціннісні орієнтації особистості. Соціалізація індивідів та її основні етапи. Структура процесу соціалізації: адаптація, інтеріоризація та формування особистісних якостей. Соціальна активність особистості: критерії, показники.

#### **Тема 7. Організація соціологічних досліджень, методи збору та аналізу соціологічної інформації**

Поняття, основні етапи та процедури соціологічних досліджень. Завдання й особливості етапів підготовки, збору та аналізу інформації, впровадження результатів досліджень. Особливості фундаментальних, емпіричних, маркетингових, описових та інших видів соціологічних досліджень. Поняття, роль та головні призначення програми соціологічних досліджень. Поняття й роль стратегічних та робочих планів в організації соціологічних досліджень. Поняття, сутність і значення методу вибірки, прості та складні методи формування вибірки. Оцінка якості та ремонт вибірки. Цільове призначення, переваги, недоліки різних видів опитування.

Анкетування та специфіка його використання в дослідженні. Особливості інтерв'ю як методу збору соціологічної інформації. Поняття, загальна характеристика спостереження як способу одержання інформації. Проблема надійності та вірогідності результатів спостереження.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	заочна форма навчання			
	Усього	в тому числі		
		Лекції	Прак-тичні	СРС
1	2	3	4	
Тема 1. Соціологія як наука, її предмет і методи	25	2		23
Тема 2. Суспільство як соціальна система, його соціальна структура	25		2	23
Тема 3. Соціальна стратифікація суспільства	25	2		23
Тема 4. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальні конфлікти	23			23
Тема 5. Основні соціальні інститути та соціальний контроль	23			23
Тема 6. Особистість у системі соціальних зв'язків	23	6		23
Тема 7. Організація соціологічних досліджень, методи збору та аналізу соціологічної інформації	12		2	12
<b>Усього годин:</b>	<b>150</b>	<b>4</b>	<b>4</b>	<b>140</b>

#### 5. Теми практичних занять

##### Тема 1. Суспільство як соціальна система, його соціальна структура

1. Сутність та типологія суспільств.
2. Розвиток суспільств.
3. Суть та основні елементи соціальної структури суспільства.
4. Соціальна стратифікація: поняття та види.
5. Соціальна мобільність.
6. Соціальна структура українського суспільства, тенденції її розвитку.

*Запитання для самоперевірки, повторення, роздумів*

1. Що таке суспільство? Чому людина не може існувати поза суспільством?
2. Чи можна ототожнювати суспільством з державою? Поясніть.
3. Які історичні типи суспільств ви знаєте?
4. За якими критеріями можна здійснювати типологізацію суспільств? Наведіть приклад.
5. Які існують взаємодії, проблеми взаємозалежності між елементами системи “людина-суспільство”?
6. В чому полягає різниця між доіндустріальним, індустріальним та постіндустріальним суспільством?

7. До якого типу суспільства Ви б віднесли сучасну Україну?
8. Чим різняться між собою еволюційні та революційні форми соціальних змін? Які їх причини та наслідки?
9. Які ви знаєте приклади еволюційних та революційних змін у різні періоди розвитку українського суспільства? Які їх наслідки?
10. Чи існують закономірності у розвитку суспільства? Якщо так, то які? Якщо ні, то чому?
11. Що слід розуміти під терміном “модернізація суспільств”?
12. Які соціальні зміни відбуваються в сучасній Україні? розкрийте їх тенденції, рушійні сили, перспективи.

## **Тема 2. Організація соціологічних досліджень, методи збору та аналізу соціологічної інформації**

1. Соціологічне дослідження: поняття, етапи, види.
2. Програма і робочий план соціологічного дослідження. Вибірка.
3. Методи збору та аналізу соціологічної інформації.

*Запитання для роздумів, самоперевірки, повторення*

1. Що таке соціологічне дослідження?
2. Яке значення мають соціологічні дослідження в житті сучасного суспільства?
3. Яке місце посідає програма і робочий план соціологічного дослідження у його підготовці, організації та проведенні?
4. У чому полягає специфіка опитування як методу збору первинної соціологічної інформації?
5. За яких умов застосовують у соціології експертне опитування?
6. Поясніть, що таке соціометричне опитування?
7. Які, на вашу думку, питання можна вирішити за допомогою аналізу документа?
8. У яких випадках доцільно застосовувати контент-аналіз?
9. Для чого і як здійснюється опис інформації, обчислення та оформлення узагальнюючої інформації?

## **6. Самостійна робота студентів**

Назва тем	Кількість годин
Тема 1. Соціологія як наука, її предмет і методи	23
Тема 2. Суспільство як соціальна система, його соціальна структура	23
Тема 3. Соціальна стратифікація суспільства	23
Тема 4. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальні конфлікти	23
Тема 5. Основні соціальні інститути та соціальний контроль	23
Тема 6. Особистість у системі соціальних зв'язків	23
Тема 7. Організація соціологічних досліджень, методи збору та аналізу соціологічної інформації	12
<b>Усього годин</b>	<b>140</b>



## 7. Тематика контрольних робіт

1. Об'єкт і предмет соціології.
2. Структура соціологічної системи знання.
3. Основні напрями сучасної західної соціології.
4. Основні категорії та закони соціології.
5. Структура і функції соціології.
6. Поняття “соціального” у соціології.
7. Соціологія О. Конта.
8. Теорія суспільства Г. Спенсера.
9. Соціологія Е.Дюркгейма.
10. Соціологія М. Вебера.
11. Теорії соціального конфлікту.
12. Структурно-функціональна соціологія.
13. Символічний інтеракціонізм і етнометодологія.
14. Соціологія марксизму.
15. Суспільство та природа: проблеми взаємодії.
16. Основні види та елементи соціальної структури.
17. Основні тенденції соціальної диференціації українського суспільства.
18. Соціальна стратифікація.
19. Етносоціологія.
20. Соціальна взаємодія: поняття, головні механізми, особливості.
21. Девіантна поведінка: види, причини, шляхи подолання.
22. Структура і функції соціології як науки.
23. Соціологія конфлікту.
24. Соціальні відхилення та соціальний контроль.
25. Соціальні зміни, процеси і рухи.
26. Соціологічна думка та соціологія в Україні.
27. Теорії індустріального та постіндустріального суспільства.
28. Поняття, типи та роль соціальних інститутів у життєдіяльності суспільства.
29. Економічні інститути та їх основні функції.
30. Політичні інститути й функціонування політичної системи.
31. Основні функції соціального інституту сім'ї.
32. Освіта та наука як соціальні інститути.
33. Соціальні функції релігії.
34. Поняття соціальної організації та її елементи.
35. Структура соціальних організацій та їх системи координації.
36. Соціальні інститути та інституціоналізація організацій.
37. Поняття особистості в соціології та її співвідношення з поняттями людина, індивід, індивідуальність.
38. Соціальний статус, соціальні ролі та соціальний тип особистості.
39. Соціалізація особистості.

Контрольна робота є не лише важливою формою поточного та підсумкового контролю успішності студентів (своєрідним письмовим іспитом), але й ефективним засобом вивчення матеріалу курсу, систематизації набутих знань. Підготовка контрольної роботи дає змогу отримати важливий досвід самостійної роботи з навчальною, методичною та спеціально науковою літературою, апробувати важливість теоретичних знань та практичних навичок в ході вирішення конкретних теоретичних і практичних завдань.

В ієрархії академічних робіт важливість контрольних подекуди незаслужено применшується, відсувається на другорядні позиції. Втім, за ступенем складності, контрольні роботи, часто переважають курсові, особливо, якщо контрольну роботу належить писати безпосередньо на занятті (семінарському чи заліковому). Адже, студенту доводиться працювати цілком самостійно без можливості отримати допомогу від викладача у вигляді уточнюючого питання чи репліки-підказки. І це за умови прискіпливої уваги до деталей і величезному значенні, яке завжди надається писаному тексту!

Втім, в центрі нашої уваги постануть контрольні роботи іншого типу – ті, що пишуться вдома на заздалегідь визначену тему.

Переважно такий вид робіт виконується студентами-заочниками, але не тільки, адже окремі курси та спецкурси які вивчаються студентами стаціонарної форми навчання також завершуються контрольною роботою як підсумковою формою контролю.

Для успішного виконання контрольної роботи належить дотримуватися наступних принципів:

По-перше, контрольна робота повинна бути виконана самостійно, на основі глибокого та усебічного вивчення рекомендованої літератури. На жаль, окремі студенти замість самостійного вивчення та викладу теми копіюють контрольні роботи, виконані іншими студентами або механічно переписують відповідні розділи підручників та навчальних посібників. Навчальна користь від такої роботи мінімальна, а тому, таку роботу не буде зараховано!

По-друге, в ході розробки теми і виконання поставлених завдань важливо продемонструвати глибокі знання та розуміння основних питань теми. При цьому студент повинен відбирати найбільш важливий матеріал, весь час тримаючись теми, водночас, належить позбавлятися як непотрібних деталей так і стерегтися загубити зв'язок з темою, віддалившись від неї в тексті дослідження.

По-третє, положення контрольної роботи належить розкривати на високому теоретичному рівні: усі ключові поняття та категорії потрібно супроводити визначенням; методи дослідження в тексті контрольної роботи визначати не обов'язково, але бути послідовним в питаннях обраної дослідницької стратегії необхідно; кожне хоч скільки-небудь суперечливе твердження потрібно підкріплювати фактами, статистичними даними або посиланням на авторитетні джерела.

По-четверте, викладати матеріал в контрольній роботі потрібно логічно виважено та послідовно, уникаючи повторення, необґрунтованих пропусків матеріалу.

По-п'яте, в кінці кожного розкритого питання та роботи загалом належить робити висновки та узагальнення.

Окрім змісту контрольної роботи потрібно бути уважним щодо правил її оформлення. Дотримання цих вимог є не простою формальністю, а свідченням наукової культури автора, важливої наукової етики та трудової дисципліни, виявом поваги до всіх, хто буде знайомитися із текстом дослідження!

#### ***Вимоги до оформлення контрольних робіт:***

***Обсяг контрольної роботи*** повинен становити друкованого тексту 20-30 сторінок. Текст друкують з однієї сторони стандартного аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм); комп'ютерний набір – 14 кегль, 1,5 інтервали, шрифт Times New Roman; розмір берегів (полів): ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

#### ***Структура роботи:***

- Титульний аркуш
- План (зміст)
- Вступ
- Основна частина
- Висновки

- Список літератури.

У плані вказуються назви всіх структурних елементів. При цьому, «план», «вступ», «висновки» не мають порядкового номера; у плані не вживається термін «основна частина», вказуються лише назви розділів та їх порядковий номер.

Вступ має на своїй меті зорієнтувати читача в подальшому викладі матеріалу. Тут аргументується актуальність дослідження, констатується, що зроблено у даній сфері попередниками, формулюються мета та завдання роботи, перераховуються положення, які будуть обґрунтовані. Обсяг вступу – 1-2 сторінки.

Основна частина може мати один або декілька розділів, в яких осмислено і логічно викладено головні положення й ідеї, що містяться у вивченій літературі. У тексті обов'язкові посилання на першоджерела. Важливо прослідкувати, щоб основна частина не мала форми монологу. Аргументуючи власну позицію, потрібно аналізувати і оцінювати позиції різних дослідників, з чимось погоджуватися, щось заперечувати, дещо спростовувати. Установка на діалог дозволить уникнути некритичного запозичення матеріалу з чужих праць - компіляції. Виклад матеріалу основній частині здійснюється згідно з планом. План основної частини може бути складений з використанням різних методів угруповання матеріалу: класифікації (емпіричні дослідження), типології (теоретичні дослідження), періодизації (історичні дослідження).

Висновки містить головні підсумки з тексту основної частини, наголошується, як виконані завдання і чи досягнуті цілі, сформульовані у вступі. Обсяг висновків – 1,5 – 2 сторінки.

## 8. Питання для підготовки до заліку

1. Традиційні форми регуляції соціальної поведінки.
2. Поняття, сутність, функції та основні види соціальних інститутів.
3. Поняття, сутність і типологія соціальних спільнот.
4. Загальна характеристика й основні ознаки соціальних груп.
5. Предмет і метод соціології.
6. Поняття «соціального» в соціології.
7. Соціальні взаємодії та принципи їх регуляції.
8. Соціалізація особистості.
9. Дайте визначення поняття «стратифікація»
10. Соціологія в системі суспільних наук.
11. Статусно-рольова теорія особистості.
12. Проблема «соціального» в соціології.
13. Поняття та соціальні функції культури.
14. Соціальна стратифікація суспільства.
15. Структура соціологічного знання.
16. Визначте поняття „соціальний інститут”.
17. Поняття суспільства. Типологія суспільств.
18. Програма соціологічного дослідження.
19. Суспільство та природа: проблеми взаємодії.
20. Девіантна поведінка: види, причини, шляхи подолання.
21. Соціальна мобільність, її природа й типології.
22. Родина, як соціальний інститут суспільства.
23. Особливості та соціально-історична роль релігії.
24. Соціальний контроль.
25. Динамічні процеси в малих групах.
26. Методи збору соціологічної інформації, обробка та аналіз.

27. Поняття і теорії мотивації.
28. Теоретично обґрунтуйте існування соціального зв'язку між президентом країни та рядовим громадянином цієї країни.
29. Співробітництво та суперництво, як типи соціальних взаємодій.
30. Особистість в системі соціальних взаємодій.

## 9. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) метод: викладач організує сприймання та усвідомлення студентами інформації, а студенти здійснюють сприймання (рецепцію), осмислення і запам'ятовування її.

Репродуктивний: викладач дає завдання, у процесі виконання якого студенти здобувають уміння застосовувати знання за зразком.

Проблемного виконання: викладач формулює проблему і вирішує її, студенти стежать за ходом творчого пошуку (студентам подається своєрідний еталон творчого мислення).

Частково-пошуковий.(евристичний): викладач формулює проблему, поетапне вирішення якої здійснюють студенти під його керівництвом (при цьому відбувається поєднання репродуктивної та творчої діяльності студентів).

Дослідницький: викладач ставить перед студентами проблему, і ті вирішують її самостійно, висуваючи ідеї, перевіряючи їх, підбираючи для цього необхідні джерела інформації, прилади, матеріали тощо.

Інформаційно-повідомляючий метод викладання і виконавчий метод учіння. Передбачають викладання навчального матеріалу без докладного пояснення, узагальнення й систематизації, а студенти — заучують його без достатнього аналізу та осмислення.

Пояснювальний метод викладання і репродуктивний метод учіння. Викладач не тільки повідомляє певні факти, але й пояснює їх, домагаючись осмислення, засвоєння студентами (студенти засвоюють матеріал на рівні розуміння і запам'ятовування).

Інструктивно-практичний метод викладання і продуктивно-практичний метод учіння. Викладач інструктує студентів словесними, наочними або практичними способами, як виконувати певні практичні дії; студенти за допомогою вправ відшліфовують різні уміння і навички.

Пояснювально-спонукальний метод викладання і частково-пошуковий метод учіння. Викладач частину навчального матеріалу подає в готовому вигляді, іншу частину — через проблемні завдання; студенти засвоюють навчальний матеріал як за допомогою репродуктивного, так і творчого, дослідницького методу.

Спонукальний метод навчання і пошуковий метод. Викладач ставить перед студентами проблемні питання і завдання, організовуючи їх самостійну діяльність; студенти самостійно здобувають і засвоюють нові знання в основному без допомоги викладача.

## 10. Методи контролю

Поточний контроль знань здійснюється під час проведення консультацій, опитуванням на семінарському занятті.

Засобом підсумкового контролю є залік у вигляді тестування.

## 11. Розподіл балів, які студенти отримують студенти

*Рейтингова система оцінювання результатів навчання*

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

1. Результати роботи студентів під час семінару;
2. Якість виконання індивідуального завдання.
3. Тестування

Система рейтингових балів та критерії оцінювання

*1. Робота студентів під час семінару.*

Максимальна кількість балів = 15 балів.  $15 \times 2 = 30$  балів

*Критерії оцінювання:*

15 – ґрунтовна відповідь, відображення власної позиції, активна участь у дискусіях;

12 – правильна відповідь, активна участь у дискусіях;

8 – відповідь неточна або неповна, пасивна участь у дискусіях;

0 – відсутність на занятті.

*2. Індивідуальне завдання (контрольна робота)*

Максимальна кількість балів = 20 балів.

*Критерії оцінювання:*

20 – правильна відповідь;

10-19 – відповідь неточна або неповна;

0-9 – відповідь неточна або неповна;

0 – відповідь неправильна.

*3. Тестування*

Максимальна кількість балів = 50 балів.

$100 \times 0,5 = 50$  балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$R C = 30 + 20 + 50 = 100$  балів.

*Критерії підсумкового оцінювання*

Сума балів	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	Відмінно (A)	Відмінно	Зараховано
82-89	Дуже добре (B)	Добре	
74-81	Добре (C)		
64-73	Задовільно (D)	Задовільно	
60-63	Достатньо (E)		
35-59	Незадовільно (FX)	Незадовільно	Не зараховано
1-34	Неприйнятно (F)		

## 12. Методичне забезпечення

Робоча програма (розглянута та схвалена на засіданні кафедри). Плани занять, конспект лекцій. Перелік основної та додаткової літератури. Навчально-наочні посібники, технічні засоби навчання тощо. Методичні розробки для проведення окремих занять. Тести.

### 13. Рекомендована література

#### Основна література

1. Астахова, О. В. Державна політика на ринку праці: історичний аспект / О. В. Астахова // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 3. – С. 16–19.
2. Галицький, В. М. Державна служба зайнятості: її роль і завдання на етапі подолання кризових явищ в економіці / В. М. Галицький // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 4. – С. 3–7.
3. Гилюн, О. В. Студент початку ХХІ століття: особливості ціннісних орієнтацій та соціальних норм / О. В. Гилюн // Соціальні технології. – 2011. – № 45. – С. 183–190.
4. Десненко, М. І. Підвищення ефективності професійного навчання безробітних в умовах трансформації суспільної системи / М. І. Десненко // Ринок праці та зайнятість населення. – 2011. – № 3. – С. 21–23.
5. Кухтіна, М. В. Особливості формування ціннісних орієнтацій особистості у трансформаційному суспільстві / М. В. Кухтіна // Соціальні технології. – 2012. – № 45. – С. 170–174.
6. Лабінська, Г. М. Українська трудова міграція в контексті міжнародної міграції робочої сили / Г. М. Лабінська, О. М. Прокопюк // Економічний простір. – 2012. – № 34. – С. 66–81.
7. Максименко, А. О. Споживча поведінка: концептуалізація поняття та чинники, що її детермінують / А. О. Максименко // Соціальні технології. – 2014. – № 44. – С. 140–145.
8. Перегуда, Є. В. Соціологія: навчальний посібник / Є. В. Перегуда та ін. – К. : КНУБА, 2012. – 140 с.
9. Позняк, О. В. Проблеми формування міграційної політики України в сучасних умовах / О. В. Позняк // Демографія та соціальна економіка. – 2014. – № 3. – С. 20–29.
10. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В. І. Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с.
11. Соціологія : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / С. Б. Артеменко, А. Б. Фляшнікова ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2012. – 188 с.
12. Соціологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ за заг. ред. В. І. Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 360 с.

#### Допоміжна

1. Гидденс, Э. Социология: Учебник / Э. Гидденс. – М. : Эдиториал УРСС, 2005. – 629 с.
2. Добренков, В. И. Социология: Учебник для вузов / В. И. Добренков, А. И. Кравченко. – М. : ИНФРА – М, 2004. – 473 с.
3. Здравомыслов, А. Г. Социология конфликта: Учебное пособие / А. Г. Здравомыслов. – М. : Аспект Пресс, 1996. – 317 с.
4. История социологии в Западной Европе и США. – М. : Норма – ИНФРА, 1993. – 424 с.
5. Курс лекций по социологии образования: Учебн. пособие для вузов / Под ред. В. И. Астаховой. – Харьков : Изд-во НУА, 2003. – 135 с.
6. Пилипенко, В. Є. Спеціальні та галузеві соціології: Навч. посібник / В. Є. Пилипенко, О. І. Вишняк, О. Д. Куценко. – К. : Каравела, 2003. – 372 с.
7. Якуба, О. О. Соціологія. Навч. посібник для студентів / О. О. Якуба. – Харків : Константа, 1996. – 192 с.

#### Інформаційні ресурси

1. Соціологічна асоціація України – <http://www.sau.kiev.ua/literature.html>
2. Центр Разумкова – <http://www.razumkov.org.ua/ukr/index.php>
3. Інститут соціології НАН України – <http://i-soc.kiev.ua>
6. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій – <http://www.ier.kiev.ua/>
7. Київський міжнародний інститут соціології – <http://www.kiis.com.ua>